

Sprawozdanie

komisji prawniczej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w sprawie przeniesienia siedziby c. k. Sądu powiatowego z Krynicy do Muszyny.

Wysoki Sejmie!

Już po raz trzeci sprawa ta zajmować będzie Wysoką Izbę. Wydana w roku 1877. opinia Wys. Sejmu, że siedziba Sądu powiatowego winna być przeniesioną z Krynicy do Muszyny i takż sama ponowna uchwała z roku 1881. nie zostały wykonane, ponieważ interesowana gmina Krynica nie zaprzestała starań około zatrzymania siedziby Sądu, i starania te wraz z petycją gminy Krynicy do Wysokiego Sejmu w roku 1884. wniesioną, wywarły ten skutek, że komisya prawnicza po raz trzeci rezultat swych dochodzeń w tej sprawie — życzyéby należało, by po raz ostatni — przedłożyć Wysokiej Izbie jest obowiązana.

Komisya prawnicza pragnąc, by niniejsza decyzya mogła być już ostateczną, nie ograniczyła się jedynie na zbadaniu, czyli stosunki miejscowe od ostatnich uchwał sejmowych się nie zmieniły, lecz całość tej sprawy pociągnęła ponownie pod swą rozważę.

Komisya prawnicza zreasumowała względy za przeniesieniem Sądu do Muszyny, względnie za pozostawieniem go w Krynicy przemawiające i doszła do następujących rezultatów:

Za przeniesieniem do Muszyny przemawiają:

1. Przedewszystkiem konfiguracya terenu. Właściwością tego powiatu sądowego jest, że Krynica pozornie wydaje się więcej centralnym punktem powiatu, jak Muszyna, w rzeczywistości zaś tak nie jest. Gminy bowiem, (rozumie się po wyłączeniu 8 gmin na północy tego powiatu położonych, o czem poniżej będzie mowa) które w przyszłości powiat ten składać mają, w większej części (12) bliżej mają do Muszyny, w mniejszej zaś części (10) bliżej do Krynicy (co do 1 gminy Wojkowej odległość jest jednakową); nadto zaś gminy, mające bliżej do Muszyny, wskutek konfiguracyi terenu muszą do Muszyny nawet uciążliwszą i dłuższą odbywać drogę jak gminy bliżej do Krynicy mające; prawie wszystkie bowiem gminy bliżej do Krynicy położone są tuż przy bitym gościńcu przez Krynice przechodzącym, którym z łatwością do Krynicy a potem i do Muszyny dostać się mogą, podczas gdy gminy bliższe Muszyny muszą zawsze daleką i uciążliwą górską drogą dostawać się do Muszyny, drogą nawet bezwzględnie dalszą jak tą, którą muszą odbyć gminy bliższe Krynicy, gdy się chcą dostać do Muszyny. Gdy zaś punktem centralnym z pewnością jest ten, z którego odległość do pojedynczych punktów powiatu jest jak najjednomienniejszą, przeto okazuje się, że ważny wzgląd centralnego położenia przemawia za Muszyną.

2. Wola większej części ludności. Za przeniesieniem bowiem Sądu do Muszyny przemawia 12 gmin z ludnością 8458 głów, za pozostawieniem zaś w Krynicy 11 gmin z ludnością 6948. Jeśli się zaś zważy, że nawet z tych 11 gmin, które oświadczają się za pozostawieniem Sądu

w Krynicy, a mianowicie Wojkowa i Jastrzębik, dopiero na powtórne zapytanie i gdy, jak same w swych oświadczeniach przyznają, „pojawił się u nich wysłannicy z Krynicy“ — oświadczyły się za Krynicą, przedtem zaś stanowczo przemawiały za Muszyną, widocznie więc swą opinię w skutek agitacyi zmieniły, to aż nadto okazuje się widocznem, że przeważna część ludności życzy sobie przeniesienia Sądu do Muszyny.

3. Muszyna jest miasteczkiem, posiadającym zajazdy i sklepy, podczas gdy Krynica tylko podczas 3 miesięcy letnich posiada pozory miasteczka, zresztą zaś jest przez całe 9 miesięcy niczem więcej jak górską wsią. Za tem idzie, że ludność udająca się do Sądu w Krynicy w miesiącach niesezonowych, nie znajduje nigdzie ani przytulku ani posiłku; przybywając zaś tam w miesiącach kąpielowych, znalazłaby je tam wprawdzie, lecz za ceny tak wygórowane, że tychże wyrzec się musi. Tych niekorzyści nie posiada Muszyna, gdzie przez rok cały otwarte są zajazdy i sklepy, tak potrzebne po odbyciu dłuższej jazdy górskiej.

4. Stosunki handlowe. Muszyna bowiem posiada stację kolei żelaznej, która sprawia, że najlichniesze stosunki handlowe w Muszynie się wywiązują. Nadto Muszyna sama przez się położona na samej granicy węgierskiej stanowi punkt styczny dla pogranicznych ludności, wskutek czego odbywają się tu dwa razy w tygodniu targi, a co 3 tygodnie ożywione jarmarki. Ruchu tego nie wykazuje wcale Krynica, która ma wprawdzie dozwolone tygodniowe targi, które się jednak odbywają tylko co dwa tygodnie. Jeśli się zaś zważy, jak niezbędnem jest dla ubogiego mieszkańca gór, aby, gdy jest zmuszonym przybyć do miasteczka, znaleźć zaraz miejsce zbytu na swe skromne produkty — choćby tylko, aby być w stanie nabyć stemple, — to okazuje się jasno, że na siedzibę Sądu osobliwie w tej okolicy właściwszem jest ruchliwe miasteczko, jak martwa pod tym względem wieś. Z licznych zaś petycyi do Sejmu wnoszonych, a nadto z życia codziennego powszechnie jest wiadomem, że ludność zawsze ze sprawą sądową stara się połączyć i załatwienie jakiejś sprawy prywatnej natury — do czego zawsze więcej ma sposobności w handlowem miasteczku jak na wsi. Musząc zaś jeździć osobno za interesami sądowemi, osobno zaś za handlowemi, ponosi podwójne koszty, przeniesienie więc do Muszyny jest sprawą oszczędności dla dotyczącego okręgu.

5. Stosowność odłączenia 8 gmin tego okręgu sądowego od Krynicy a względnie Muszyny i przyłączenie ich do Nowego Sącza. Mianowicie gminy: Maciejowa, Składziste, Roztoka mała, Łabowa, Łabowiec, Uhryń i Kotów, mają bliżej do Nowego Sącza jak do Krynicy i proszą o przeniesienie do Nowego Sącza, gmina zaś Nowa wieś, mająca taką samą odległość od Krynicy jak od Nowego Sącza, wolałaby jednak przydzieloną być do okręgu sądowego Nowo-Sądeckiego. Życzenia tych gmin okazują się zupełnie usprawiedliwione, ponieważ gminy te należą też do c. k. Starostwa powiatowego w Nowym Sączu, z którym to miastem też wszelkie stosunki handlowe je łączą — w Nowym Sączu więc mogłyby od razu załatwiać wszystkie swe sprawy administracyjne, sądowe i handlowe. Gminy te zaś nie mogą być odłączone od Krynicy tak długo jak długo, Sąd tam funkcjonuje, ponieważ przez ich przyłączenie do Nowego Sącza zwiększa się bardzo terytorjum i ludność tej ostatniej miejscowości, a zmniejsza okręgu krynickiego, czego bez koniecznej potrzeby należy unikać.

Za pozostawieniem zaś w Krynicy przemawia jedynie wzgląd na zdrojowisko, nadto zaś obecna opinia c. k. Sądu powiatowego w Krynicy i c. k. Sądu krajowego wyższego w Krakowie — i z temi względami należy się przed wydaniem ostatecznego orzeczenia rozprawić. Wątpliwem przedewszystkiem się wydaje, aby na rozwój zdrojowiska wpływało istnienie Sądu w pewnej miejscowości; na uczęszczanie bowiem zdrojowiska wpływa przedewszystkiem skuteczność wód, wygodne pomieszkawanie i utrzymanie, możliwość rozrywek i t. p. Zrodowisko, któreby wymaganiom tym nie odpowiadało, musiałoby upaść, czy siedziba Sądu w takowem znajduje się czy nie. Bezpieczeństwo zaś publiczne zawisło przedewszystkiem od dobrze zorganizowanej policyi miejscowej; policya bowiem zapobiega występkom i nadużyciom, Sąd zaś tylko karze już wydarzone, a gościom kąpielowym pewnie więcej zależy na tem, by ich nie okra-

dano i nie obdzierano, jak by złodziei i ekscedentów karano. Że ogłoszenie, że w miejscu znajduje się siedziba Sądu, zapewne dodaje uroku pewnemu miejscu kąpielowemu, jest niewątpliwem; pewnem jest jednak też, że takiej reklamie nie należy poświęcać żywotnych interesów stałej ludności.

Nie da się jednak zaprzeczyć, że stosunki, jakie się wywiązują z licznego napływu gości kąpielowych w czasie sezonu kąpielowego, wymagają niejednokrotnie interwencji władzy sądowniczej, i to interwencji, któraby zawsze jak najszybciej mogła mieć miejsce, charakter bowiem tych stosunków wymaga jak najszybszego załatwienia, a sprawozdanie c. k. Sądu powiatowego w Krynicy jest wymownym tego dowodem. Sprawy bowiem, które z powodu sezonu kąpielowego wpływały formalnie, na piśmie, do Sądu w Krynicy bywało w przecięciu rocznie tylko około 27; natomiast bywało mnóstwo spraw, które Sąd załatwiał, które jednak w aktach śladu nie pozostawiły. Gdy w aktach, wedle istniejących przepisów o każdej ważnej sprawie wzmianka być musi, przeto widocznem jest, że sprawy tamże wpływające są przeważnie sprawami drobiazgowymi, charakteru tak karno- jak cywilno-sądowego. Z tego wynika, że całego aparatu sądowego nie potrzeba w Krynicy jako w zakładzie kąpielowym, że jednak okazuje się nagle potrzeba funkcyonaryusza sądowego, któryby uprawniony do rozstrzygania w sprawach drobnych charakteru cywilnego i karnego. a więc w tak zwanych sprawach drobiazgowych i w przestępstwach, tudzież interweniowania w sprawach niespornych mógł natychmiast w danym razie na miejscu interweniować i komisya prawnicza sądzi, że potrzebie tej w zupełności odpowiedzialby delegat Sądu. wysyłany do Krynicy stale na czas sezonu kąpielowego pełnomocą w powyższych kierunkach zaopatrzony.

Opinię tę popiera też pośrednio i sprawozdanie c. k. sędziego powiatowego w Krynicy.

Sędzia powiatowy w Krynicy oświadcza się za pozostawieniem w Krynicy siedziby Sądu pod warunkiem, że ubikacye sądowe i areszta zostaną wyrestaurowane, oświadczenia zaś swego niczem właściwie nie motywuje. Takie zaś niemotywowane oświadczenie właśnie przemawia przeciw pozostawieniu Sądu w Krynicy, ponieważ widać, że niema przyczyn, aby tam pozostał; jeżeli się jednak zważy, że wymiar sprawiedliwości jest wtedy najkorzystniejszy, jeżeli jest zawsze szybki i sumienny, to naprowadzony przez Sąd krynicki szczegół, że w czasie sezonu kąpielowego w Sądzie bardzo wiele spraw się toczy, bardzo przemawia za przeniesieniem Sądu do Muszyny, widać bowiem, że Sąd bywa zaprzątany sprawami drobnymi przez zjazd gości kąpielowych wywołanemi na czem cierpieć musi bieg spraw, wywołanych przez stałą ludność powiatu. A dodać tu potrzeba, że pewnie nagły tłumny zjazd gości w miesiącach letnich, gości, których zamiarem jest leczyć i bawić się, nie bardzo przyczynia się do jednostajnego, zawsze spokojnego wymiaru sprawiedliwości.

Opinia zaś c. k. Sądu krajowego wyższego opiera się przedewszystkiem na powodach charakteru administracyjnego. Przedewszystkiem oświadcza się przeciw temu przeniesieniu z powodu, że 8 gmin powyżwymienionych musiałoby zostać przyłączonemi do Sądu Nowosądeckiego, przezco by tenże nadmiernie się powiększył i liczyłby 91 gmin z ludnością 49.816 głów; fakt ten z pewnością prawdziwy, nie przemawia jednak przeciw temu przeniesieniu, ponieważ Sąd tylko w takim razie jest za wielki, jeśli nie ma sił do wypracowania agend i stronom jest za daleko; brakowi sił łatwo zapobiedz odpowiedniem obsadzeniem, względnie zmianą sił, co w tym wypadku tem jest łatwiejszem, że Sąd Nowosądecki jest miejsko-delegowanym, do którego odpowiednie siły z c. k. Sądu obwodowego w Nowym Sączu snadnie przydzielić przyjdzie; gdy zaś wymienionych 8 gmin bliżej ma do Nowego Sącza jak do Krynicy, to widać, że konfiguracya powiatu sądowego Nowosądeckiego nie jest doskonała i takową poprawić należy. Przytacza dalej c. k. Sąd wyższy w Krakowie, że Sąd Muszyński byłby w tym razie za mały, licząc tylko 23 gmin z ludnością 15.606 głów; orzeczenie to jednak nie musi być uważane jako zupełnie rzeczowo uzasadnione, jeśli się zważy, że są w Galicyi Sądy mniejsze, jak n. p. Lutowska (11.627 głów) Niemirów i Podbuz (15.000 głów), a w innych prowincjach jeszcze mniejsze, jak n. p. Abtenau (Salzburg) 4992 głów,

Odrau (Szlązk) 9625 głów, Polna (Czechy) 9649 głów, a urzędnicy w tychże dostatecznie są zajęci; czyż jednak wymagać należy, aby w Galicyi nie było Sądów powiatowych, w którychby sędziowie nie byli pracą przeciążeni?

Drugi zaś wzgląd, podniesiony przez Prezydium c. k. Sądu krajowego wyższego w Krakowie, które przy dawniejszych rokowaniach w tej sprawie było za przeniesieniem Sądu do Muszyny, jest ten, że Ministerstwo sprawiedliwości musiałoby wydać 3.800 zł. na adaptację budynku sądowego w Muszynie, podczas gdy Dyrekcya lasów i domen areszta Sądu w Krynicy, znajdujące się w stanie niemożliwym, własnym kosztem podejmuje się odbudować, jeśli Sąd pozostanie w Krynicy. Lecz i ten wzgląd finansowy jest tylko pozornym, ponieważ wedle relacji c. k. Sądu powiatowego w Krynicy nie tylko areszt, ale i sam budynek sądowy jest w stanie opłakanym, a gdy Dyrekcya lasów i domen o przyezynieniu się do restauracji budynków sądowych nie wspomina, to zdaje się, że Ministerstwo sprawiedliwości byłoby zmuszone na restaurację tych ubikacji znaczne ponieść nakłady, względy więc finansowe nie przemawiają za Krynicą.

Jeżeli się więc zważy, że przeniesieniem Sądu z Krynicy do Muszyny, z równoczesnem odłączeniem wspomnianych 8 gmin, uczyni się zadość gorącemu pragnieniu 20 gmin a więc $\frac{2}{3}$ częściom tego okręgu sądowego, że przy dyslokacji Sądów przedewszystkiem uwzględniać należy interesa stałej ludności, nie zaś wątpliwy bardzo interes przelotnych gości kąpielowych, że dalej, jak to w punkcie 1. wykazano, na przeniesieniu Sądu do Muszyny przeważna część stałej ludności zyska a nikt nie straci, ponieważ i ta część ludności, która ma bliżej do Krynicy, wygodniej i korzystniej załatwi swe prywatne interesa w Muszynie, jak w Krynicy, co jej wynagrodzi nakład 10 kilometrów dalszej drogi dobrym bitym gościńcem, że dalej poważne względy bądź administracyjnej, bądź finansowej natury, temu przeniesieniu się nie sprzeciwiają, to nader jasnem okazuje się, dlaczego Rada powiatowa Nowosądecka, której ani o parcyalność dla Muszyny, ani o lekceważenie interesów najpierwszego zdrojowiska krajowego posądzać nie można, zawsze, a ostatecznie razem 23 głosami przeciw 1 za tem przeniesieniem Sądu do Muszyny się oświadczyła. Komisya prawnicza więc podziеляjąc to obiektywne zapatrywanie Rady powiatowej Nowosądeckiej, z drugiej zaś strony będąc zdania, że interes zakładu zdrojowego w Krynicy i gości kąpielowych wymaga niezbędnie szybkiej interwencji funkcyonariusza sądowego na miejscu, sędzi na powyż poszczególnionych podstawach, że w sprawie przeniesienia Sądu z Krynicy do Muszyny nie zachodzi żadna uzasadniona przyczyna do zmiany dwukrotnie już zapadłej w tej sprawie uchwały Wysokiego Sejmu przemawiającej za przeniesieniem Sądu z Krynicy do Muszyny, że zachodzi jednak potrzeba wysyłania rokrocznie do Krynicy na czas sezonu kąpielowego delegata Sądu i wnosi następujące rezolucye:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem nad petycją mieszkańców zakładu zdrojowego Krynicy, żądającą zmiany uchwały sejmowej z dnia 24. Sierpnia 1877. oświadczejacej się za przeniesieniem siedziby c. k. Sądu powiatowego z Krynicy do Muszyny, przechodzi do porządku dziennego.

II. Wzywa się Wysoki c. k. Rząd, aby w Krynicy na czas sezonu kąpielowego utworzył stałą ekspozyturę sądową, z kompetencją decydowania w sprawach drobiazgowych i przestępstwach jakoteż interweniowania w sprawach niespornych.

Lwów dnia 5. Grudnia 1885.

Zawadzki.

przewodniczący.

Zarski.

sprawozdawca.